

щодо пояснення змісту правил етичної поведінки, використання їх на практиці [4], а також забезпечення інформування громадян про норми етичної поведінки державних службовців.

Список використаних джерел

1. Навчальний посібник з доброчесності поліції. Женевський центр з врядування у секторі безпеки. Женева 2019 С. 24. URL: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_PIBP_Training%20Manual_ENG_2019_print_ua.pdf.

2. Рекомендація No R (2000) 10 Комітету міністрів Ради Європи щодо Модельного кодексу URL: http://crimcor.rada.gov.ua/konzloch/control/uk/publish/article;jsessionid=C75D14A4396DDB62F4F196E8FD76B58E?art_id=48082&cat_id=46352.

3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року. Ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.

4. Необхідність та функції кодексів етичної поведінки. Центр з розбудови доброчесності в оборонному секторі. №8. 2019. С. 17.

5. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб від 12 грудня 1996 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788#Text.

6. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, які затверджено наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158 (у редакції наказу Національного агентства України з питань державної служби від 28.04.2021 № 72-21). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#n13>.

Грига Марія Андріївна,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший дослідник

ДЕРЖАВНА АНТИКОРУПЦІЙНА ПРОГРАМА НА 2023–2025 РОКИ: ВИКЛИКИ Й ОЧІКУВАННЯ

На тлі повномасштабної та жорстокої війни, коли найкращі представники нашого суспільства віддають життя за рідну землю, питання протидії корупції не лише не втратило своєї актуальності, а навпаки – набуло безпрецедентного значення, адже ефективність його вирішення, без перебільшення, є одним з чинників, що визначають факт подальшого існування нашої держави.

Корупція – це одночасно і наслідок, і причина неефективного управління країною, за якого ресурси спрямовуються не для задоволення потреб максимального кола громадян, а використовуються вузьким колом осіб, так або інакше наблизених до

владних структур. Саме тому дієве запобігання корупції неминуче вимагає серйозних реформ, внаслідок яких зрештою має трансформуватися система управління країною.

Після багатьох років тиску з боку громадянського суспільства, міжнародних донорів та Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) в 2022 році Верховна Рада нарешті схвалила Антикорупційну стратегію. А слідом за нею НАЗК, профільні органи влади та галузеві експерти розробили Державну антикорупційну програму (ДАП) на 2023–2025 рр. Це складний документ, що охоплює 1187 заходів для міністерств та інших органів влади, які необхідно виконати, аби досягти визначених у Стратегії результатів. Україна отримала дороговказ щодо того, як подолати корупцію та досягти добробуту [1, с. 16].

Структура ДАП є достатньо чіткою. На початку визначені підстави і принципи розроблення, а також мета Програми. Найбільш змістовним, що цілком логічно, є блок, який висвітлює проблеми, на розв’язання яких спрямована Програма. Він, зокрема, складається з трьох наступних основних підрозділів:

1. Підвищення ефективності системи запобігання і протидії корупції

1.1. Формування та реалізація державної антикорупційної політики

1.2. Формування негативного ставлення до корупції

1.3. Врегулювання конфлікту інтересів, дотримання загальних обмежень та заборон, правил етичної поведінки

1.4. Здійснення заходів фінансового контролю

1.5. Забезпечення доброчесності політичних партій та виборчих кампаній

1.6. Захист викривачів корупції

2. Запобігання корупції у пріоритетних сферах

2.1. Справедливий суд, прокуратура та органи правопорядку

2.2. Державне регулювання економіки

2.3. Митна справа та оподаткування

2.4. Державний та приватний сектори економіки

2.5. Будівництво, земельні відносини та інфраструктура

2.6. Сектор оборони

2.7. Охорона здоров’я, освіта і наука та соціальний захист

3. Забезпечення невідворотності відповідальності за корупцію

3.1. Дисциплінарна відповідальність

3.2. Адміністративна відповідальність

3.3. Кримінальна відповідальність

Наприкінці представлені очікувані результати та заходи з виконання Програми; координація, моніторинг, оцінка ефективності та строк її виконання. Визначені обсяги та джерела фінансування ДАП, а також умови перегляду та внесення змін до Програми. Крім того, документ включає два додатки, що містять очікувані стратегічні результати та заходи з виконання ДАП [2].

Як стверджують розробники, новацією є те, що на відміну від попередньої, нова стратегія до 2025 і ДАП вперше містять компонент, пов'язаний із запобіганням корупції в різних секторах державної політики. На думку заступника голови НАЗК А. Вишневського, державна політика в конкретних сферах суспільного життя, в конкретних сферах економіки, має бути такою, аби мінімізувати можливості для недобросовісних чиновників, недобросовісних представників бізнесу, для недобросовісних громадян вступати в корупційні стосунки, що й покладено в основу розглядуваної програми [3].

Голова ГО «Разом проти корупції» О. Величко, здійснюючи аналіз ДАП, визначала пріоритетні проблеми, на вирішення яких вона спрямована:

1. Недовіра до українських державних інституцій, зокрема судів та правоохоронної системи загалом.

2. Надмірне регуляторне навантаження на підприємництво, яке заважає йому розвиватися, вибірковий підхід до державного нагляду за бізнесом, за якого перевірки та штрафи «дістаються» не згідно з пріоритетами системами ризик-контролю, а як засіб покарання.

3. Олігархи та їхній вплив, як наслідок неефективної роботи Антимонопольного комітету.

4. Велика кількість державних і комунальних підприємств, управління якими є недосконалим, а також недостатня прозорість процесу приватизації, ускладнена умовами воєнного стану.

5. Вплив чиновника на процеси надання послуг.

6. Толерантність до корупції суспільства в цілому, звичка вдаватися до корупційних практик та «вирішувати» питання за допомогою корупції [1, с. 16, 17].

Варто додати, що окремо в ДАП зазначена ціла низка проблем у надзвичайно важливих сферах, які, на жаль, також є значною мірою корумпованими. Йдеться, зокрема, про роботу митниці, податкової, сферу будівництва, земельні питання, а також освіту, науку, медицину та оборонну сферу.

Очікувані результати реалізації ДАП певною мірою вражають. Так, Програма спрямована на вирішення 73 важливих проблем, визначених Антикорупційною стратегією. Також від неї очікують досягнення 272 результатів. Понад тисячу заходів, які передбачає програма, виконуватимуть понад 90 органів влади, більшість із них покладено на НАЗК, Мін'юст, Мінекономіки, Мінфін, Міноборони, МОЗ. Як результат виконання ДАП на 2023–2025 роки, у НАЗК сподіваються на зниження толерантності суспільства до корупції, прискорення економічного зростання через цифровізацію, детінізацію економіки. За умови повної реалізації програми, щороку держава заощадить близько 200 мільярдів гривень [3].

Примітно, що відстежити результати виконання ДАП можна буде онлайн. НАЗК планує запустити спеціальну інтерактивну інформаційну систему, яка дозволить усім охочим в режимі онлайн контролювати і координувати процес реалізації Програми. У

реалізації Програми виконавцям допомагатиме Агентство, яке також буде здійснювати моніторинг і надавати оцінку втілення Антикорупційної стратегії та ДАП в цілому [3].

Система моніторингу НАЗК має відкриту й закриті частини. Відкрита (публічна) призначена для відображення повної та об'єктивної інформації про виконання заходів, а також відображення результатів щоквартального моніторингу та щорічної оцінки ефективності реалізації Антикорупційної стратегії та ДАП. Закрита частина, до якої підключені всі виконавці програми, сфокусована на організації та плануванні виконання заходів у межах кожної інституції, а також надання до НАЗК інформації про стан та динаміку виконання кожного заходу. Такий підхід є наочним та доступним для широкого кола громадськості [1, с. 17].

Зміни, передбачені у ДАП є стратегічними і вкрай важливими для нашої держави. Очевидно, що результати реалізації Програми не можна буде відчуті і оцінити відразу, а їхній ефект може проявитися тільки з роками. Безперечно також, що впровадження таких змін можливе не лише шляхом цілеспрямованої і системної роботи управлінських команд міністерств та відомств, а й подолання толерантності до корупції а всіх рівнях в нашому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Величко О. Запит на базову справедливість. Що таке Державна антикорупційна програма (ДАП) та які проблеми вона вирішує? *Юридичний вісник України*. № 46–47. С. 16–17.

2. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#n32>.

3. Державну антикорупційну програму на 2023-2025 роки презентували в Києві. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-derzhavna-antykorupsiina-prohrama-2023-2025/32350949.html>

Грущенко Олена Анатоліївна,
доцент кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
економічних наук, доцент

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ І МІНІМІЗАЦІЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗАГРОЗ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Характеризуючи нинішній економічний стан в Україні, підкреслимо важливість інвестиційної політики, успішне здійснення якої пов'язане із вдосконаленням національного ринку капіталу на основі прискореного розвитку фондового ринку. Стратегія розвитку